

UN PAÍS DE PARAULES

Identitat i viatge: un mateix anhel

PÀGINA 3

CARTES DE PROP

L'èxit rotund de 'Pa negre' als premis Goya

PÀGINA 4

El nou director gerent de Bromera, Joan Llinares, als magatzems de l'editorial a Alzira. / JESÚS CÍSCAR

JOAN A. LLINARES Director gerent d'Edicions Bromera

“La lectura electrònica no desbancará el llibre”

XAVIER ALIAGA València

Joan Antoni Llinares (Alzira, 1953) va saltar al primer pla de l'actualitat en assumir la direcció del Palau de la Música de Barcelona després d'esclatar l'escàndol per la tèrbola gestió del seu predecessor,

Fèlix Millet. Els focus, tanmateix, no agraden gens ni mica a aquest prestigiós i discret gestor cultural, administrador de l'Institut Valencià d'Art Modern (IVAM), entre els anys 1995 i 2001, i del Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC), en-

tre el 2001 i el 2009. Per això va renunciar a continuar al capdavant del Palau. A més, volia tornar a casa. I sorgí la proposta per a ser director gerent del Grup Editorial Bromera, el transatlàntic de l'edició valenciana, en el context de profunds

canvis en el món editorial i del 25é aniversari de l'empresa fundada per Josep Gregori. En aquest període, els tres segells del grup, Edicions Bromera, Algar Editorial (dedicada a l'edició en castellà) i Animallibres, han publicat més de 1.600 títols, amb set milions d'exemplars venuts i un catàleg de 400 autors que inclou les plomes més reeixides de la nostra literatura i figures internacionals, com ara els premis Nobel Harold Pinter, Orhan Pamuk o Hertha Müller.

Llinares ens rep a la seu d'Alzira, la seua ciutat, un mes després de prendre possessió. “En el meu cap sempre hi havia la idea de tornar-hi. Quan Josep Gregori em va plantejar si em feia il·lusió incorporar-me al projecte, li vaig dir que sí de seguida. No sols era tornar a València, sinó tornar al poble”,

L'editorial han publicat més de 1.600 títols, amb set milions d'exemplars venuts

“El llibre i el museu estan íntimament lligats”, diu de la seua experiència anterior

explica. Malgrat el canvi de registre, el repte professional no li provoca vertigen. “En l'àmbit dels museus, on he estat vint anys, un element essencial és l'edició. Després d'una exposició temporal allò que queda és el catàleg i els llibres. El llibre i el museu estan íntimament lligats: el projecte de l'IVAM tingué la intel·ligència d'incorporar un departament de publicacions. El que vull dir és que el món del llibre no m'és alié. Els departaments de publicacions dels museus són, si fa no fa, editorials molt especialitzades”. Una altra cosa és gestionar edició “específicament i amb la intensitat que ho fa Bromera, una editorial que abasta totes les etapes de la vida”, reconeix. Per davant, l'elaboració d'un pla estratègic amb els reptes d'ampliar el radi d'acció i fer front a una era digital que, segons el nou gestor de Bromera, no farà desaparèixer el llibre objecte.

PASSA A LA PÀGINA 2

PUNT DE MIRA

Una multa. I una altra

Joan F. Mira

Fa poc més de mig any recordava, en aquesta mateixa pàgina, els inicis d'una persecució metòdica, incessant i brutal, que dura ja un quart de segle. Recordava la dedicació persecutòria de Joan Llerma, una inútil visita al ministre José Barrionuevo, un repetidor de televisió tancat per la força arma-

da, les primeres estacions d'un calvari inacabable. L'aplicació continuada d'una antiga obsessió, d'una hostilitat irracional. O perfectament racional i comprensible: el vell anticatalanisme espanyol, en la seua miserable i virulenta versió valenciana. El menyspreu, la violència dels uns i dels altres. Ara, aquesta hostilitat immutable, repressiva i mortal és obra sobretot del senyor Camps i els seus col·legues de govern i de partit. Deu ser que el simple intent de voler veure una televisió com la catalana és un atemptat contra la salut pública, un perill de contagi, un risc de malaltia, o vés a saber què, davant del qual cal mostrar contundència auto-

ritària i, si pot ser, la més alta eficàcia destructiva. També per al govern espanyol la idea sembla nefanda, i per això han bloquejat (amb intervenció personal de la senyora De la Vega, valencianíssima) la tramitació d'una ILP amb més de 650.000 firmes, en prova de profunds sentiments democràtics. I les multes administratives i arbitràries que imposa Francisco Camps, valencià exemplar per tants conceptes, arriben ja a quantitats tan brutals que només busquen l'aniquilació total de l'enemic, destrucció física inclosa. He llegit que el fiscal del Tribunal Superior, atesos els indicis de delictes previstos en el Codi Penal, com ara rebre repe-

tits regals d'indumentària en virtut de càrrec presidencial, ha demanat una condemna rigorosa de l'imputat o presumpte, en forma d'una multa de poc més de 40.000 euros. Quantitat digna de tal delictes, o viceversa. Quin deu ser, doncs, el delictes de voler veure una certa televisió, si les multes exigides arriben, tot sumat, a prop dels 800.000? Deu ser, doncs, un delictes vint vegades més gros. Dubte, però, que a Camps l'obliguen mai a pagar sota amenaça d'embargament i de ruïna, com ell a Acció Cultural. Tot plegat, aquesta llarga història m'omple de tristor, i d'un profund sentiment de repugnància.

“A diferència de la música, el món editorial dona respostes”

Llinares augura que el llibre seguirà present en la vida quotidiana

VE DE LA PÀGINA 1

Però anem a pams. Quan es parla d'expansió, hom pensa en Catalunya, un mercat on l'editorial comença a accedir a través de les traduccions. “El món editorial català és molt complicat, està molt blindat, i desplegar allí els projectes Bromera, que ja han començat, és un dels reptes. El que podem aportar és el coneixement d'aquell territori”. Servirà això per a donar a conèixer millor els autors valencians a Catalunya? “El món editorial, com el dels museus, són estructures que actuen d'intermediaris entre l'autor i el públic. La intel·ligència rau a fer arribar al màxim de públic possible la creació, que l'obra bona també tinga un bon intermediari per a poder fer valdre la qualitat. Volem que l'àmbit geogràfic s'escampe per als autors de Bromera. En la nostra llengua i també amb les traduccions al castellà, a través d'Algar”. I més enllà. “Bromera tradueix a hores d'ara autors d'àmbit internacional. Aquests intercanvis i la xarxa que s'hi genera han d'afavorir l'eixida dels nostres propis autors”. Una manera, també, de transcendir l'àmbit valencià. “La idea és traspasar el caràcter d'editorial local i que Bromera siga reconeguda i respectada, que ja ho és. I hi ha una sèrie de qüestions que s'han d'organitzar. Els recursos són limitats i s'han de gestionar amb molta cura, intel·ligència, prudència... I potència, també, no ens hem d'acovardir davant de les dificultats, que en són moltes”.

Parlant d'entrebanes, el gran repte del món editorial és donar

resposta a l'era digital. “Problemes tan complexos no tenen solucions simplistes. No anem cap a una edició enterament digital, però sí al fet que una quota significativa de la lectura es faça en llibre electrònic, un 20% o un 25% d'ací a uns quants anys. L'evolució es veu any rere any. Però desbancar el llibre, no”. “La reflexió no és si li passarà, al llibre, el mateix que a la música, sinó si serem capaços de satisfer

“Es diu que les indústries culturals no s'han adaptat. I això no és cert”

“Bromera té un molt bon equip i la solidesa dels seus 25 anys està en els professionals”

una doble demanda, la dels que voldran continuar fent servir el llibre com a objecte, amb els seus avantatges, i els que preferiran el llibre electrònic, que té un potencial impressionant. A diferència del que ha passat amb la música, el món editorial ja està donant respostes. Es té clar que, amb l'abaratiment que es genera, el producte ha de ser més assequible, però el llibre continuarà present en la vida quotidiana”, augura.

Llinares tampoc no obvia obstacles com el de la pirateria i la

cultura del gratis total. “És una qüestió de valors, un problema més educatiu que no cultural. Allò de “tot gratis” és un corrent generat per la capacitat per a avançar-se d'uns senyors que han muntat portals on es poden descarregar arxius dels quals no tenen la propietat, simplement se'ls apoderen. No ho fan per altruisme, estan guanyant molts milions de la publicitat que s'inseixeix en els seus portals. Això no té res a veure amb la còpia privada o amb el dret de cedir a un amic un llibre, no és aqueix el problema, perquè no ho ha estat mai. Si aquell discurs acaba dominant, tens la batalla perduda”, adverteix. A Llinares, el debat no li ve de nou. “Durant molts anys es va qüestionar si un artista, un pintor o un escultor, havia de cobrar drets d'autor d'un llibre que reproduïx les seues obres. Jo ho he viscut des del món dels museus i no et pots imaginar les tesis contràries al reconeixement d'aquell dret articulades per persones d'un nivell cultural impressionant. Davant d'això hem de recordar que un llibre està fet de paper: el que fa el paper cobra, el de la tinta cobra, el dissenyador cobra, i l'editor també. I qui ha creat els continguts que estan dins, per què no té dret a cobrar? Això és el que ha pervertit tot aquest procés, que es qüestione que el gran esforç que suposa la faena d'un autor no tinga dret a la remuneració. Em fa la sensació de viure en una altra galàxia quan coses tan elementals no es reconeixen. Anem cap a modificacions legals, però amb

Joan Llinares, entre els llibres que edita el segell d'Alzira. / JESÚS CÍSCAR

la Llei de Propietat Intel·lectual actual es podria haver fet molt més del que s'ha fet. De fet, es tanquen webs per uns altres motius sense cap altra condició que el jutge ho decideix. També es diu que les indústries culturals no s'han adaptat. I això no és cert. El model de descàrrega de llibres per Internet és una realitat, tot i que cal millorar l'oferta i hi ha molta faena per fer”.

Deixem de banda Internet. En l'horitzó, també, hi ha la commemoració del 25è aniversari de Bromera, de què encara no

pot facilitar massa detalls. I possibles canvis en la línia editorial? “Bromera té un molt bon equip i la solidesa dels seus 25 anys està en funció d'haver sabut configurar un col·lectiu de professionals que han fet possible això. El meu plantejament no és posar sobre la taula noves línies editorials. Hi ha un consell assessor i un departament de publicacions que continuaran fent la seua faena. El que plantejarem són les diagnosis dels problemes que tenim i els passos que hem de fer per a superar-los”, conclou.

NOTES DE CAMBRA

Resurrecció

Manuel Baixauli

Isce, amb el diari, al terrat de casa. Fa un sol magnífic. Ara, a l'hivern, assegut en una hamaca de tec, comprenc la passió pel sol de tants europeus. El sol d'hivern, a banda de ser manta per als pobres, és vitamina contra els nervis i el pessimisme. Vegem què diu el diari. Internacional, Opinió, Economia, Cultura... “Torna l'àngel negre de Praga”, llig, a sota del retrat d'un home que desconeix. L'àngel negre? Llig l'article. L'àngel negre: Vladimir Holan, poeta txec que patí l'ocupació nazi i la dictadura comunista posterior, durant la qual li fou prohibit publicar. Sí, costa de creure, però hi ha hagut èpoques en què la poesia era considerada un perill. Holan, des que és prohibit, es tanca dins de sa casa de Kampa, una de les illes del riu Moldava, i a penes n'ix durant trenta anys. Trenta anys.

De dia dorm, de nit escriu. Quan l'any 1963, arran de l'efímera Revolució de Vellut, cessa la prohibició sobre la seua obra, quan el busquen els editors estrangers, quan li atorguen premis, Holan ja no té ganes de romanços, i prefereix continuar gaudint de la llibertat sense límits que ofereixen els murs de sa casa. I així fins que mor, l'any 1980, quan en té setanta-cinc. En l'article del diari es reproduïx un dels seus poemes, titulat *Resurrecció*. El llig. Impressionant. D'aquells que tallen l'alé durant una estona. Entre a casa, busque, en Internet, més obra seua. El que per a mi ha estat una revelació, veig que ja és conegut per no pocs lectors de poesia. Me n'imprimisc alguns poemes i torne al terrat, a l'hamaca, al sol. Són breus, enlluernadors, fàcils de llegir, difícils d'oblidar. En acabat de llegirlos tanque els ulls i m'imagino Holan dins de sa casa, escrivint

de nit mentre Praga, i una bona part del món, dorm. Hi ha tant de silenci que sent la fregadissa del seu llapis sobre el paper. Ara Holan s'atura, deixa el llapis damunt la taula i es fricciona, amb

L'àngel negre: Vladimir Holan, poeta txec que patí l'ocupació nazi i la dictadura comunista

En acabat de llegir tanque els ulls i m'imagino Holan dins de sa casa

els dits, els ulls. S'alça, entra a la cuina, s'aboca aigua en un got i, a petits glops, beu. Ara Holan passeja mut per aquelles estances que tant coneix, i s'acosta a

una finestra i l'obri. A fora, sobre el canal que banya la paret de sa casa, neva. Absort en la blancor de la neu, rebent amb goig l'aire gèlid sobre la cara, Holan tanca els ulls i es pregunta: “Què en quedarà, quan jo estiga mort, d'aquesta vida vessada sobre papers?”. I aleshores, dins la seua ment es produeix una visió. Veu un terrat envaït per un sol esplèndid. Un individu hi seu en una hamaca de tec. Holan ignora qui és l'individu, i en quin lloc del món i en quina època es troba. Sap, això sí, que està llegint, car té un diari a les mans; i sap també, per l'expressió que li veu al rostre, que aquesta lectura l'ha commogut. Els ulls de Holan s'acosten i enfoquen, curiosos, el fragment de diari que ha llegit l'home de l'hamaca. No és cap notícia de successos, ni de política, ni d'economia... És un poema. Un poema breu, titulat amb una sola, una única paraula: Resurrecció.

UN PAÍS DE PARAULES

Identitat i viatge: un mateix anhel

Francesc Calafat

NEW YORK, NABOKOK & BICICLETES

Àngels Gregori
Edicions Bromera
Alzira, 2010
61 pàgines

LA MEUA FRONTERA

Pepa Úbeda
Columna Edicions
Barcelona, 2010
148 pàgines

els darrers mesos, la poesia de dones ha ofert bones alegries als lectors. Dos casos en serien els llibres d'Àngels Gregori i de Pepa Úbeda, dues poetes d'edats i orientacions diferents.

Àngels Gregori és una escriptora molt jove, guanyadora de premis de consideració, com l'Alfons el Magnànim de València, que registren una evolució remarcable. Tot i que pertany a una generació on molts creadors es decanten per l'oralitat i l'espectacle, l'autora no perd els paràmetres clàssics del gènere, això sí confeccionats amb una modulació pròpia. Aposta per una naturalitat que desarma a primer colp d'ull. Des de la senzillesa, trama una veu de replecs i complexitats altament recomanable. L'aire d'innocència aconseguit li fa de torna-veu per a expressar l'exaltació i el goig, però sense refusar mai l'experiència dolguda deixada caure sovint com si res. "Viure les coses com si fóra la primera volta" no significa participar de la tàctica de l'estruc, sinó des de la consciència del dolor traure llustre a la vida amb un afanyrenovat.

Els nuclis que omplinen *New*

York, *Nabokok* & *Bicicletes*, de títol tan juganer i ple de suggeriments, són la memòria i l'oblit com a eines d'autodefinició, el dolor, l'atzar, la infantesa com una estació de tornada per a tancar ferides, els pares, l'amor, la lluita constant per crear un clima per a la convivència i la invenció de paraules, "per no haver de dir el veritable nom de les coses / i vivíem els dilluns com si foren diven-dres". Un altre imant vital és el trànsit permanent, la curiositat viatgera com un trampolí per a reconèixer el que és diferent, iaquesta descoberta fa que el desconegut siga pròxim. Això mateix ho veurem en l'obra d'Úbeda. També, com ocorre en els poemes de Nova York, l'altre món pot

La poesia de dones ha ofert bones alegries als lectors

ser un espill per a reconèixer-hi els pesos morts i desfer-se'n, una maner de contemplar el món menut des d'una òptica diferent.

El llibre bascula entre la narrativa i la brevetat. Els poemes últims aposten per l'enginy i de vegades cauen en la gracieta massa fàcil. Aquest aspecte i alguna que altra rellescada representen els punts febles del llibre, que no n'esborrallen de cap manera els encerts. Segurament bona part del la força del poemari descansa en els més llargs, pel to, per la rotunditat dels vers epigramàtic, per l'ús eficaç de la repetició i l'enumeració i la força de les imat-

ges. Fet i fet, una veu pròpia amb una dicció fresca i ben actual.

Pepa Úbeda és una poeta tardana, però des que es va estrenar el 2007 s'ha guanyat l'atenció dels lectors, gràcies a tres llibres on mostra un sentit fabulós per al conjur poètic. En *La meua frontera*, Premi Miquel de Palol, continua i eixampla els eixos del seu univers i s'endinsa en les potencialitats del vers curt. És caracteritza per la potència imaginativa i les associacions d'imatges, per un ritme àgil i la utilització destra de repetició i esquemes paral·lelístics que aporten, sobretot als poemes amorosos, un ritme de lletania o de salmòdia singular. Tot això sense oblidar-nos de destacar el bon olfacte de l'autora per a la facturació dels poemes. Una lírica de resultats evocadors, però a la qual caldria lligar en curt el verb ufanós a fi de subratllar els molts encerts que conté.

El títol ja ens adverteix que va més enllà de larigidesa de les fites polítiques, que ens du a un terreny mòbil, personal i a la voluntat de coneixement i de reconeixement d'altres cultures. Així, l'extensa aventura lírica es mou en dos àmbits: el familiar i personal i els altres. En el primer, escenifica, d'una banda, els plets que manté amb la desfilada llarga de morts familiars, i, de l'altra, la gestació de la filla significa la ruptura amb les inèrcies que l'asfixiaven. Subvertits els rols imposats, la figura femenina es lliura a nous horitzons: el desig entès com a llibertat, plenitud i recerca. Al seu costat, trobem l'art, la curiositat i el viatge, sovint integrats en un mateix anhel. En una paraula: ens trobem davant d'una lírica de poderoses ressonàncies.

A MANERA DE TASCÓ

El gran Txèkhov

Vicent Alonso

No és inhabitual que ens descobrim valorant un llibre, una pel·lícula, una pintura o qualsevol obra d'art, no pel que realment és, sinó pel que hauria pogut ser. A mi, si més no, em passa sovint. Fa uns dies, en eixir dels Babel, on havia vist *De dioses y hombres*, em vaig obstinar a defensar amb totes les armes que el punt de vista de la narració era quasi exclusivament el dels monjos cristians.

Per fortuna, vaig tornar de seguida al bon criteri, perquè qui era jo per a substituir la voluntat de Xavier Beauvois, director i guionista, que volia traslladar-nos els problemes espirituals d'uns religiosos cistercencs immersos en el destret de no saber si fugir del fonamentalisme islàmic o quedar-se on han estat des de fa anys en convivència pacífica amb el poble musulmà? Em sembla que fem trampa sempre que, en lloc de limitar el nostre judici a l'obra que tenim davant, en postulem una altra d'inexistent per tal que res-ponga plenament als nostres gustos. Així, a més, ens estalviem d'esmerçar temps i esforços a entendre i explicar el que ja existeix. Tot i això, als lectors encara se'ns poden permetre luxes d'aquesta naturalesa, perquè les nostres responsabilitats no van més enllà de la satisfacció personal o del plaer de conversar, després d'una vesprada de bon cinema, amb els amics. Però quan es tracta de l'actitud que adopten els crítics professionals, l'assumpte pren un altre caire.

De fet, per al crític professional o per als simples lectors, no hi ha obra de la història de la literatura, per bé que siga considerada una obra mestra, que no pugui ser condemnada amb aquesta maniobra que, de vegades, es concreta en altres maneres d'avaluar, com ara quan davant d'un conte, concebut i escrit pel seu autor amb les armes de la concisió, ens obstinem a assenyalar tot el que hauria guanyat si, en lloc de la concentració narrativa, haguera optat per les vies de la dilatació. Els amants del conte sabem que aquesta argumentació és ja un tòpic, però precisament per això, emprat a tort i a dret. Cal, doncs, insistir-hi: no és una trampa avaluar un conte —és a dir, menysprear-lo, al capdavant— tot fent servir la hipòtesi de la novel·la que hauria pogut ser? No paga la pena remarcar l'obvietat de la resposta i, ho siga o no, tinc la impressió que la insatisfacció de certs lectors davant d'un conte és equivalent al tedi que els partidaris de la brevetat pateixen davant d'uns altres.

Dit en quatre mots: són meres emocions, ben lícites en els lectors, però veritables entrebancs per als crítics que manifesten la voluntat metodològica d'adoptar posicions més equànimes. Confesse que els contes que estime, com ara l'esplèndid *Una història avorri-*

da (Minúscula, 2010) del gran Txèkhov, m'encomanen una sensació de provisionalitat, que és ja des del principi, quan palpe el llom tan menut del llibre i faig córrer les poques pàgines amb l'índex de la mà dreta. És el temor del gaudi instantani, poc durador, la por del final que t'amenaça. Sé que molts lectors comparteixen amb mi aquesta sensació, però també que no per això enyoren centenars de pàgines que, amb tota seguretat, eliminarien l'encant del que tenim entre mans. O no és cert que Txèkhov era un mestre en contar tot de coses sense posar-les en escrit? *Una història avorrida* és, també en aquest sentit, un text memorable.

Qui necessita més línies per a copsar l'angoixa de Nikolai Stepànovitx, protagonista del conte, que ha passat com a professor des de la passió de les classes fins a la tortura? Ens calen més pàgines per a entendre qui són els verita-

Txèkhov.

O no és cert que era un mestre en contar tot de coses sense posar-les en escrit?

bles impostors en la vida intel·lectual i en la quotidiana? No n'hi ha prou si amb un estil rabiosament concís i un humor que no insulta mai la intel·ligència se'ns esbossen aquests "cossos estranys", paràsits de la cultura i de la civilitat, que fan olor de cranc o de cervell florit i putrefacte? Més pàgines aportarien més profunditat a les idees sobre la creació artística que Txèkhov fa anar de la mà de la llibertat i de la valentia més que de la cautela i de les segones intencions? Aportarien més interès literari a l'amor que el vell professor sent per la jove Kàtia? Jo diria que a *Una història avorrida* no li falta ni li sobra res: té les pàgines justes i, això sí, una riquesa més aviat infinita.

CARTES DE PROP

Pa negre

Enric Sòria

Els qui estan al cas d'aquestes coses ja sospitaven que *Pa negre*, del mallorquí Agustí Villaronga, era un dels evidents favorits de la gala dels Goya d'enguany, però pocs podien imaginar que el seu triomf fóra tan aclaparador: 9 estatuetes —6 més que el film següent en el recompte, *También la lluvia* d'Iciar Bollain—, entre les quals moltes de les principals de la nit, millor film, millor director, millor actriu principal i secundària, millors actors revelació, etc. En els 25 anys d'existència dels Goya, mai cap producció catalana havia obtingut un èxit tan rotund, i menys encara cap film (quasi) íntegrament parlat en català.

Una part de la premsa fabricada a Madrid ha reaccionat a aquest triomf catalanòfon amb ostensible mal humor. *El Mundo*, per exemple, ha traduït el nom del film cada vegada que ha hagut d'esmentar-lo, i l'ha esmentat tan poc com ha pogut, i algun comentarista d'*Interconomía* ha deixat anar que, si ha triomfat, és perquè el director és catalanista i homosexual. Pel seu costat, la premsa de Barcelona ha exultat fins al punt de convertir l'innegable èxit del film en tota una resurrecció del cinema català, com si es tractara, per citar un vell i bonic vers de Fuster, ni més ni menys que “d'un començ de faules vencedores”. Durant la mateixa concessió dels premis, la productora del film, Isona Passola, va agrair als jurats del premi que hagueren apostat per un film en català, cosa que demostrava, al seu parer, que la gent del cinema va per davant, i en comptes d'apuntar-se a la sempiterna intolerància espanyola, sap defensar la pluralitat. Són unes paraules benintencionades, però impliquen, en el fons, que el criteri dels jurats ha sigut polític: pluralista i tolerant, és clar, i, per tant, polític.

Modestament, crec que tots s'equivocoquen, la premsa d'ací i la d'allà, i també, almenys en

part, Isona Passola. En primer lloc, el film no parla de catalanisme en cap moment, ni a favor ni en contra, i que uns personatges que viuen en un poble del Pirineu català de fa 70 anys s'expressen en aquest idioma no implica una actitud política, sinó només estètica, i se'n diu realisme. Si l'hagueren ambientat al meu poble en la mateixa època, haurien hagut de fer el mateix —de l'homosexualitat, no cal ni que en parlem. Tampoc crec que l'èxit de *Pa negre*

A Catalunya hi ha una indústria del cinema, amb problemes, però n'hi ha

amb problemes, però n'hi ha. I també hi ha unes escoles que fomenten l'aparició de directors, guionistes i tècnics solvents, unes subvencions autonòmiques curtes, però ben enfocades, unes televisions i uns productors que arrisquen, un planter molt ric d'actors i, en fi, tot el que cal per a dur endavant, almenys de tant en tant, films que valguen la pena. Dels últims anys podem recordar produccions com *A la ciutat* de Cesc Gay, *Salvador* de Manuel Huerga, *Tres dies amb la família* de Mar Coll, l'aspre i deliciós *Platillos volantes* d'Óscar Aibar, la terrorífica i molt exitosa *Rec* de Jaume Balagueró i Paco Plaza, o la carrera mateixa d'Agustí Villaronga, un director que es defineix a ell mateix com a “bitxo rar”,

tes, estan acostumats a veure films en versió original amb subtítols i per això han pogut entendre i apreciar *Pa negre* sense dificultats. No crec que pretengueren ser tolerants ni pluralistes. Havien de comparar uns productes i atorgar uns guardons, i és el que han fet. En general, quan no hi ha per enmig el problema de la llengua, les obres dels artistes catalans —pintors, dissenyadors, modistes, cuiners i el que calga— són reconegudes sense cap problema pels seus col·legues carpetovetònics. No és el cas de la literatura, per raons òbvies. Quan toca comparar una novel·la o un poema escrits en català amb uns altres en castellà, com en el Premio Nacional de Literatura, la majoria dels jurats tenen un problema més greu que els jurats de

Els membres de l'equip de *Pa negre*, la nit dels Goya. / CRISTÓBAL MANUEL

als Goya marque un abans i un després de la indústria catalana del cinema. En la mateixa gala van premiar altres títols de producció catalana, com l'emotiu documental sobre Pasqual Maragall que és *Bicicleta, cullera, poma*, o *Buried i Beautiful*, on han intervingut productores del país. A Catalunya hi ha una indústria del cinema, menuda i

però que compta amb títols tan estimulants com *Tras el cristal* o *El mar*, basat aquest en una gran novel·la de Blai Bonet. Tot plegat no és com per a tirar coets, però tampoc és poca cosa. D'altra banda, els jurats de l'Acadèmia que concedeix els Goya són professionals del cinema i saben valorar-ne els aspectes tècnics. Com a bons cineas-

pintura o de gastronomia: no saber què diu. Gràcies als subtítols, i a l'hàbit de veure films subtítulats, els jurats del Goya han actuat com en un premi de pintura, i no com en un de literatura. No crec que s'hagen decidit per raons polítiques, sinó que han vist l'assumpte com a professionals, i aquest és el seu mèrit, i cal dir que no és poc.

DISSIDÈNCIES

Benacantil, la clau

E. Cerdán Tato

Tot està al Benacantil: des d'una certa mitologia alacantina, creada per l'apassionament dels erudits i dels cronistes locals, en opinió del professor d'història medieval de la Universitat d'Alacant, José Hinojosa Montalvo, fins als estudis científics i les prospeccions arqueològiques que han posat o van posant cada pedra al seu lloc i cada radiant invenció al seu. La veritat és que el Benacantil és la clau: la clau del regne i, pel que sembla, la clau de l'enginy i de la fabulació. Del període musulmà, hi queda ben poca cosa, com també hi queda ben poc del període cristià; a banda del que ens mostren les recents investigacions, tenim el perfil de la cara d'un moro a les altures granítiques del turó, si hi possem imaginació i mirem cap al lloc assenyalat plens o plenes de suggestions. Encara que en aquests prodigis òptics també tenen lloc mudances ben singulars. Així, en un gravat del segle XVIII d'un autor anglès, la còpia del qual em va regalar un generós amic, allò que és el perfil del moro, des d'aquest altre punt de vista anglosaxó, és un perfil, però d'"un vell amb caputxa". Més diversitat en unes percepcions tan subtils i subjectives, i, consegüentment, més riquesa per a la interpretació i la creació artística, literària i llegendària.

I es renoven els ímpetus, i aquesta ciutat ja és una ciutat on ocorren coses que es poden narrar en relats curts i, fins i tot, novel·lar voluminosament, perquè va haver-hi un temps, uns trenta anys abans, en què un editor em va dir que hi havia certs topònims que no tenien credibilitat per a suportar continguts argumentals de substància, i que en aquest cas em refiaria més de la improvisació creativa. “Tu ho saps, què vols?”, i va assenyalar un dels pobles que figuren en la meua ficció. Em va picar l'ullet i va precisar: “Ja veus, Rojals. Concloent”. En fi.

Doncs fa un parell de mesos, aproximadament, o potser una mica menys, es va publicar un llibre de relats titulat *Historias bajo el Benacantil*, que personalment estimo que és revelador i saludable. Obra de dotze escriptores i escriptors, ens ofereix perspectives molt interessants des d'aquesta primera dècada d'un nou segle. Ja a l'origen, vaig sentir aquests relats com una entranyable invitació a passejar la ciutat, a descobrir-la, a tornar a mirarla, sense prejudicis, sense recels, sense tòpics ni exaltacions gratuïtes. Sobre unes il·lustracions ben encertades es desenvolupen els autors i les autores amb desimboltura i bon encert. Vaig dir llavors i dic ara: són dotze històries que prenen mides a la ciutat, que ens traslladen i ens acosten a aquest treball tan complet i tan minuciós. I vaig dir també, i insistisc ara, que, en definitiva, són dotze passejades per dotze històries que ens proposen dotze escriptores i escriptors, els uns més o menys d'estrena, i els altres amb un cert bagatge ja en aquestes peripècies. Però tots, això sí, lliurats igualment a una brega ben generosa i esplèndida, que va des dels populosos barris dels anys seixanta, a l'època de les migracions del camp a la ciutat, fins als recollits i asosssegats racons urbans o fins certs episodis de segles passats, episodis d'una infàmia que es va exercir en aquell temps, tanta com en altres de més pròxims. Potser la singularitat d'aquest llibre culmine amb una edició, ben acurada, sense necessitat que l'avale cap segell editorial de més o menys prestigi. L'avalen els seus continguts i un centre òptic ben audaç. Mecenatge o vista?

Recomanem...

POESIA
per XAVIER ALIAGA

VIATGER QUE S'EXTRAVIA
Pau Sif
Documenta Balear
Palma, 2010. 60 pàgines

En el seu nou poemari, Pau Sif proposa un viatge bidimensional, temporal i espacial, en què invoca vivències passades amb versos terrenals i càlids, de volença estellesiana i vocació narrativa, alhora que ens endinsa en un delicat i perspicaç itinerari per les dues voreres de l'Adriàtic, un registre ben diferent que certifica la versatilitat del poeta. S'hi inclou un desmitificador homenatge a Estellés, *Propietats de l'Ikea*, que el mestre de Burjassot beneiria pel seu saludable bandarrisme.

NARRATIVA
per X. A.

ELS SOMRIURES DE LA PENYA
Manel Alonso
Onada Edicions.
Benicarló, 2011. 159 pàgines

Manel Alonso arreplega nous relats en un volum de títol preciós i indicatiu i una considerable cohesió interna, a manera de novel·la biogràfica fragmentada en parts. Una primera, la més sòlida i incisiva, amb la presència persistent de la mort i l'alé dels perdedors i dels vençuts. Una segona, més amable, a manera de dietari de la infantesa, construïda sobre un humor agredolç que té continuïtat en el darrer bloc, una evocació adulta molt curiosa d'experiències paraliteràries.

NARRATIVA
per ADOLF BELTRAN

LA TRIPLE VIDA DE MICHELE SPARACINO
Andrea Camilleri
Edicions Bromera
Alzira, 2010. 87 pàgines

Aquest relat breu és el primer títol d'Andrea Camilleri (Sicília, 1925) que publica Bromera. Un home que es veu sotmés a situacions desagradables derivades de la fantasia d'un periodista mentider protagonitza l'argument d'una narració plena de l'humor i la creativitat que han fet famós l'escriptor italià. Una entrevista a Camilleri del també escriptor Francesco Piccolo completa el volum i permet el lector acostar-se a una personalitat literària molt atractiva.